

حقوق اشخاص ثالث در قرارداد رحم جایگزین

غلامعلی سیفی (Ph.D.)

- گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

توافق زوج قانونی نابارور برای بهره‌مندی از رحم زن دیگر جهت حمل و پرورش جنین متعلق به آنها و در نهایت تحويل نوزاد تولد یافته به زن و شوهر مزبور اصولاً در قالب یک قرارداد استدعا و احابت تحقق می‌یابد. طرفین عقد در این قرارداد را از یک سو زن و شوهر نابارور و از سوی دیگر مادرپذیرنده جنین «مادر جانشین» تشکیل می‌دهند و مطابق قواعد عمومی قراردادها اراده انسایی این دو طرف است که منجر به پیدایش عمل حقوقی مورد بحث می‌گردد. بنابراین مطابق اصل نسبی بودن قراردادها، آثار قرارداد مادر جانشین باید به خود متعاقدين یعنی زن و شوهر مقاضی و مادر حامل محدود گردد.

با آنکه براساس یک قاعدة حقوقی پذیرفته شده، درج تعهد به ضرر ثالث در قرارداد منعقده مجاز نیست، اما در عین حال جنبه اجتماعی قرارداد مادر جانشین موجب می‌شود که اشخاص ثالث دیگری از آثار حقوقی قرارداد ایجاد شده متأثر شوند. این اشخاص متعدد می‌باشند، برخی از آنها اشخاص حقیقی و یا حقوقی‌اند که به طور غیرمستقیم از حیث معنوی یا مالی از قرارداد موصوف متضرر می‌شوند، مثل خویشاوندان مادر جانشین و موسسات بیمه‌گر این فرد. ولی برخی دیگر مستقیماً و در اثر قرارداد خلق شده بین زوج نابارور و مادر جانشین از دسترسی به حقوق مدنی مسلم خود محروم می‌گردند، مثل شوهر مادر جانشین و فرزند صغیر او.

خود جنین مورد حمل نیز اگر چه به اعتباری متعلق موضوع قرارداد مادر جانشین و مشخصاً مورد تعهد مادر حامل را تشکیل می‌دهد، ولی نظر به وصف انسان بودن، نه شیء بودن خویش، در صورت تخطی و تجاوز به حق تکوین و تکامل او از سوی طرفین قرارداد، به عنوان ثالثی جلوه می‌نماید که امین منصوب و یا مراجع ذیصلاح قانونی در مقام استیفای حق وی برخواهد آمد.

شناسایی و دسته‌بندی اشخاص ثالث متضرر از قرارداد مادر جانشین و بیان حقوق مورد تعرض آنها و بالاخره بررسی نحوه دخالت این اشخاص در انعقاد قرارداد مذکور حائز اهمیت فراوان بوده و باید در تدوین مقررات مربوط مورد امعان نظر خاص قرار گیرد.

کلید واژگان: زوج نابارور، مادر جانشین، اثر قرارداد، ثالث، اذن، جبران خسارت، ناباروری، رحم جایگزین.

مسئول مکاتبه: غلامعلی سیفی (Ph.D.), گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، اوین، تهران.

پست الکترونیک: A_seifi@sbu.ac.ir